

PAU GARGALLO CATALÁN (Maella 1881-Reus 1934). Pau Gargallo arribà a Barcelona amb la seva família al 1888 i ben aviat va iniciar la seva formació artística. Treballs ocasionals duts a terme en aquella època, en un taller de terrisseria i també al Gran Teatre del Liceu, varen deixar una forta empremta en la futura producció del jove escultor. Les màscares que esdevindrien tan representatives de la seva producció, guarden, a diferència del que succeeix amb les que realitzaren altres artistes, una estreta relació amb el món del teatre per el qual realitzà nombrosos encàrrecs.

A Barcelona, Gargallo assistí a les tertul·lies d'*Els quatre gats*, on va establir una gran amistat amb Picasso, Manolo, Nonell i altres artistes i intel·lectuals que tenien en aquesta taverna el seu punt de trobada.

Estudiant a la Llotja va obtenir una borsa de viatge que li permeté traslladar-se a Paris el 1903. En aquesta primera estada va conèixer a Max Jacob, poeta polifacètic, cultíssim i íntim amic de Picasso, i s'endinsà en el coneixement de la riquesa artística que li oferien els museus parisins. Va estudiar, especialment, l'obra de Rodin que influí de manera evident les escultures que l'escultor va realitzar de retorn a Barcelona.

Al seu taller barceloní, ocupat per Picasso durant la seva absència, treballà en diferents encàrrecs i circumstancialment com a medallista. Aviat, però, la realització de medalles va esdevenir freqüent en la seva producció. L'activitat en aquest camp va comportar que la tècnica i els recursos propis d'aquest ofici penetressin íntensament en el seu treball escultòric. D'aquest període barceloní cal destacar les seves primeres exposicions individuals i l'encàrrec per l'execució de l'obra escultòrica de l'Hospital de Sant Pau i de la Santa Creu de Barcelona.

Al 1907 i 1909 Gargallo repeteix estades a Paris. Allà viu, puntualment, al taller de Picasso del Bateau Lavoir, on va quedar fortament impressionat per les obres que estava portant a terme el pintor. L'impacte es va traduir ràpidament al seu treball on va bolcar l'interés que en aquell moment mostraven els artistes d'avantguarda per les màscares. Al mateix 1907 ja va realitzar la seva primera màscara amb xapa metàl·lica anomenada *Petita màscara amb floc*. Una obra fonamental per el desenvolupament posterior de l'escultura metàl·lica sense fondre. Les màscares treballades en diferents metalls i

tècniques, alternant formes còncaues i convexes, mostren la capacitat de Gargallo per extreure la màxima expressivitat dels materials.

Després d'una llarga estada a Barcelona, havent acabat encàrrecs i amb alguns guardons en el seu haver, l'artista s'instal·là a París a l'estudi de la *rue* Blomet 45. Taller que anys després ocuparia Mirò. Aquest període bohemí, difícil i ple de privacions, va ser enormement enriquidor i estimulant. La convivència amb els amics, Picasso, Manolo, Max Jacob, Gris, Raynal, Modigliani... va resultar decisiva per l'evolució del seu treball. A través d'ells va conèixer a dos *marchands*, Rosenberg i Level que varen adquirir-li algunes peces. També en aquest període va conèixer a la seva futura esposa, Magali Tartanson.

Gargallo tornà a Barcelona on va viure des de la I Guerra Mundial fins 1924. Sent ja un artista consagrat a Catalunya, s'instal·là a París de manera definitiva acompanyat de Magali i de la seva filla Pierrette. A la ciutat del Sena va reprendre la relació amb amics i *marchands*, així com el costum de participar als diferents *Salons*, i mostres internacionals d'arreu. Va ser una etapa confortable en la que Bernheim comercialitzà les seves obres i les noves perspectives li varen permetre d'instal·lar-se còmodament en una casa de la *rue* Vaugirard. Allà començà la que ha estat anomenada la seva època del ferro i es consagrà com a gran mestre en l'escultura metàl·lica sense fondre. Aquest període de consolidació, amb importants encàrrecs i exposicions va culminar amb l'èxit clamorós de la mostra que li va dedicar la galeria Brummer de Nova York durant la primavera de 1934.

GARGALLO. *La parella.* 1904. Bronze. Col·lecció particular. Aquesta obra realitzada poc després del seu primer viatge a París mostra l'impacte que provocà en Gargallo l'escultura de Rodin, concretament *El petó*. Gargallo dona una nova lectura a la famosa parella de l'escultor francès posant-los dempeus i accentuant-ne la verticalitat. El bronze de Gargallo evidencia la voluntat de l'artista en aconseguir una fusió material dels cossos creant zones de total indefinició i un tractament matèric més esquemàtic i menys realista que apunta envers la recerca d'un nou llenguatge expressiu.

GARGALLO. *Autoretrat.* 1907. Relleu en estuc. Medalla realitzada per la façana del Teatre Bosc a Barcelona. El relleu, conjuntament amb altres tres retrats dedicats a Pablo Picasso, a Isidre Nonell i a Ramon Reventós forma part de la decoració exterior del Teatre del Bosc (actual cinema Bosque) de Barcelona. El destí de l'encàrrec, un teatre, permeté a Gargallo plasmar la recent fascinació que varen causar a l'artista les màscares contemplades a l'estudi del seu amic Picasso a París. El conjunt palesa l'influència dels moviments classicitzants així com la determinació de l'escultor en reconduir-los envers les seves pròpies vies d'investigació. Gargallo, molt més conceptual que a *La parella*, reinterpreta els motius clàssics i barreja el treball de bulto rodó amb zones més planes i tendents a la geometrització. El contrast entre el realisme del nas i dels llavis amb uns ulls més esquemàtics i misteriosos confereix un punt d'inquietud al conjunt. Sensació que tradueix la complexitat del procés de transformació que amaga tota màscara. L'orla vegetal crea un joc de llums i d'ombres que emmarca el rostre d'un artista que vol identificar-se amb el món romà i les seves tradicions.

GARGALLO. *Kiki de Montparnasse.* 1928. Bronze. Museo Pablo Gargallo. Saragossa. Kiki de Montparnasse mostra el llenguatge madur de l'artista que ha trobat un camí propi. Gargallo s'afiança amb el treball dels metalls als que atorga l'acabat acurat de les peces de joieria. L'acoplament entre els volums tradicionals i el full metàl·lic distingeix l'obra de Gargallo del que està fent en aquells moments, també a París, Brancusi. El domini del material permet a Gargallo de desenvolupar lliure i fermament un projecte novedós com és l'escultura del buit, de les concavitats. Sota una anònima mitja esfera, l'artista esculpeix en el buit els trets essencials de Kiki. El seu nas, el pentinat de moda dels anys vint i uns llavis sensuals identifiquen a Alice Prin, la musa de Montparnasse. L'escultor transmet l'extraordinària personalitat d'aquesta jove de províncies que

esdevingué la sobirana de la bohèmia parisina. Gargallo copsà amb un treball tendent al minimalisme el valor essencial de Kiki com a mascota.

GARGALLO. *Gran profeta.* 1933. Bronze. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. Madrid. Els primers estudis per aquesta escultura daten de 1904. Gargallo els esbossà a Barcelona després del seu primer viatge a Paris, amb l'impressió ben viva de l'obra de Rodin. Varen tenir que passar trenta anys per que l'escultor podes condensar en una sola imatge el misticisme i el ritme escultòric de les figures que Rodin va plasmar a *La porta de l'infern*. El moviment tortuós i ascendent de la figura connecta al profeta amb els poders superiors. El seu bàcul confirma la capacitat del individu per comunicar-se amb la divinitat. La complexitat del treball matèric, així com el joc del buit i del ple, enriqueixen la figura de matisos que van més enllà de les formes per entrar en un diàleg de fons amb l'espiritualitat de la figura profètica. *El gran profeta* és una obra de madures i de plenitud en la que l'artista, a la manera homèrica, ha expressat la divinitat de l'home.

GARGALLO. *Pablo Picasso.* 1913. Escultura en pedra. Museu Nacional d'Art de Catalunya. Barcelona. El treball de Gargallo posa de manifest la voluntat de l'artista en transmetre els trets més significatius de la personalitat del seu amic. Amb un llenguatge senzill i essencial, desproveïts de retòrica, el cap de Picasso sorgeix d'un coll pràcticament inexistent amb una força i un aplom que evoquen la solida conjunció entre animalitat i messianisme del retratat. Un gest, el nas i una particular manera de disposar el serrell, tallats en un volum determinat, són les particularitats, gairebé caricaturesques, que identifiquen la imatge amb Picasso. La part inferior desbastada, sense acabar, confereix al bust la sensació d'escultura fragmentada en el transcurs dels segles. Transmeten, doncs, els valors dels antics ídols amb rotunditat totèmica.